

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Program srednja šola
ZGODOVINA ŠPORTA

IZBIRNI PREDMET

Učni načrt

Skupaj: 70 ur

Program srednja šola
ZGODOVINA ŠPORTA
Izbirni predmet
Učni načrt

Člani delovne skupine:

mag. **Vilma Brodnik**, Zavod RS za šolstvo, predsednica
dr. **Tomaž Pavlin**, Fakulteta za šport Univerze v Ljubljani
Renato Kuzman, prof., II. gimnazija Maribor
Nives Markun Puhan, prof., Zavod RS za šolstvo

Strokovni recenzenti:

dr. **Danijela Trškan**, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani
Nataša Urankar, prof., Gimnazija Šiška
Andreja Droljc, prof., Gimnazija Šentvid
Barbara Ogrin, prof., Gimnazija in srednja šola Rudolfa Maistra Kamnik

Izdala: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo
Za ministrstvo: dr. **Jernej Pikalo**
Za zavod: mag. **Gregor Mohorčič**

Uredil: mag. **Vilma Brodnik**
Jezikovni pregled: **Mira Turk Škraba**

Prva izdaja

Objava na spletni strani:

http://www.mizks.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_srednje_in_visje_solstvo_ter_izobrazevanje_odraslih/srednjesolsko_izobrazevanje/srednjesolski_izobrazevalni_programi/

Ljubljana 2013

Sprejeto na 155. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje dne 28. 2. 2013.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.214:796(0.034.2)

UČNI načrt. Program srednja šola. Zgodovina športa : izbirni predmet [Elektronski vir] / [člani delovne skupine Vilma Brodnik ... et al.]. - 1. izd. - El. knjiga. - Ljubljana : Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport : Zavod RS za šolstvo, 2014

Način dostopa (URL): http://www.mizks.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_srednje_in_visje_solstvo_ter_izobrazevanje_odraslih/srednjesolsko_izobrazevanje/srednjesolski_izobrazevalni_programi/

ISBN 978-961-03-0246-9 (Zavod RS za šolstvo, pdf)
1. Brodnik, Vilma
274466304

VSEBINA

1	OPREDELITEV PREDMETA	4
2	SPLOŠNI CILJI	4
2.1	Cilji, ki se nanašajo na znanje in razumevanje dogodkov, pojavov in procesov.....	4
2.2	Cilji, ki se nanašajo na razvijanje spretnosti, veščin in zmožnosti.....	5
2.3	Cilji, ki se nanašajo na razvijanje odnosov, ravnanja, naravnosti, stališč.....	5
2.4	Ključne kompetence.....	6
2.4.1	Sporazumevanje v maternem jeziku	6
2.4.2	Sporazumevanje v tujih jezikih	6
2.4.3	Matematična kompetenca ter osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji	6
2.4.4	Digitalna pismenost.....	7
2.4.5	Učenje učenja	7
2.4.6	Socialne in državljanske kompetence	7
2.4.7	Samoiniciativnost in podjetnost.....	8
2.4.8	Kulturna zavest in izražanje	8
3	OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE	8
4	STANDARDI IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA	17
5	DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	22
5.1	Didaktične strategije.....	22
5.2	Ključni koncepti.....	23
5.3	Preverjanje in ocenjevanje znanja.....	23
5.3.1	Področja preverjanja in ocenjevanja znanja	24
6	MATERIALNI POGOJI	25
6.1	Oprema.....	25
6.2	Učila	25
7	IZBOR LITERATURE.....	26
7.1	SPLETNI VIRI.....	27
7.2	ZNANJE IZVAJALCEV	27

1 OPREDELITEV PREDMETA

Predmet zgodovina športa poučujemo v programu gimnazije kot izbirni predmet v obsegu 70 ur.

Namen izbirnega predmeta zgodovina športa je spodbujanje zanimanja za zgodovino športnega udejstvovanja pri nas in v svetu.

Pri izbirnem predmetu spodbujamo športne vrednote, kot so vztrajnost, odgovornost, miroljubnost, pozitiven in spoštljiv odnos do nasprotnih tekmovalcev. Spodbujamo zdrav in odgovoren način življenja, ki ga obravnavamo ob izbranih primerih iz zgodovine športa. S spodbujanjem športnih vrednot prispevamo k uresničevanju pomembnega dela učnih ciljev, ki se nanašajo na razvijanje odnosov, ravnanj, naravnosti in stališč iz učnega načrta za zgodovino kot obvezni predmet. Gre zlasti za cilje, ki se nanašajo na spoštovanje človekovih pravic, enakosti, strpnosti in demokratičnega ter odgovornega državljanstva.

Učni načrt je zasnovan tematsko, teme pa zajemajo ključne dogodke, pojave in procese iz zgodovine športa. S posameznimi temami poglobljamo in nadgrajujemo učni načrt za obvezni predmet zgodovina v gimnaziji. Vsaka tema ima jasno opredeljene operativne cilje in vsebine, ki so usmerjeni v iskanje splošnih človeških vrednot v vrednotah športa.

Izbirni predmet poudarja koncept dela z zgodovinskimi viri in interpretacijo glavnih spoznanj v razvoju športa, športnih panog in idejnih vodij športnega gibanja, ki so privedli do organizacije različnih športnih tekmovanj. Poudarjeno je svetovno športno gibanje, ki ljudi povezuje in združuje s ciljem prispevanja k izgradnji mirnega in boljšega sveta.

Pri izbirnem predmetu spodbujamo in utrjujemo tudi narodno zavest in identiteto ter pripadnost slovenski državi z obravnavo pomena vidnih športnih dosežkov slovenskih športnikov, ki pomembno prispevajo k večji narodni in državni prepoznavnosti.

Poudarek pri izbirnem predmetu je na olimpizmu kot načinu življenja, ki temelji na spoštovanju človekovega dostojanstva in temeljnih etičnih načel. Olimpizem je filozofija življenja, v kateri se prepletajo šport, kultura in umetnost, ki si prizadevajo oblikovati celovito človekovo osebnost. Poudarja vrednote telesa, volje in duha. Izpostavljeno je veselje, napor, vzgojna vrednost zgleda in spoštovanje etičnih načel.

2 SPLOŠNI CILJI

2.1 Cilji, ki se nanašajo na znanje in razumevanje dogodkov, pojavov in procesov, so, da dijaki/dijakinje:

- 1) pojasnijo ključne procese in ideje o razvoju športa v stari Grčiji,
- 2) razložijo, kako je bilo poskrbljeno za športnike v času iger nekoč in kako je danes,
- 3) pojasnijo ideje o dobrem športniku, učencu in državljanu,

- 4) preiščejo prizadevanja žensk za uveljavitev v športu,
- 5) razložijo družbene razmere, ki so vplivale na oživitev idealov antičnega športnega udejstvovanja v olimpijskem gibanju
- 6) raziščejo glavne pojave, ki so privedli do organizacije največjih športnih tekmovanj
- 7) opišejo poletne in zimske olimpijske igre ter paraolimpijske igre,
- 8) pojasnijo vlogo in rezultate, ki so jih dosegali slovenski športniki v preteklosti in sedanjosti.

2.2 Cilji, ki se nanašajo na razvijanje spretnosti, veščin in zmožnosti, so, da dijaki/dijakinje:

- 1) razvijajo sposobnosti časovnih in prostorskih predstav,
- 2) razvijajo zmožnost zbiranja, analize, kritične presoje, vrednotenja in sinteze zgodovinskih virov na temo razvoja športa,
- 3) zgodovinske vire kritično presojajo in oblikujejo samostojne sklepe,
- 4) analizirajo in interpretirajo večperspektivne zgodovinske vire,
- 5) razvijajo sposobnosti različnih oblik komunikacije okrogle mize, z uporabo informacijske in komunikacijske tehnologije)

2.3 Cilji, ki se nanašajo na razvijanje odnosov, ravnanja, naravnosti, stališč, so, da dijaki/dijakinje:

- 1) razvijajo zanimanje za zgodovinsko dogajanje na področju razvoja športa,
- 2) razvijajo zanimanje za zdrav življenjski slog prek športnega udejstvovanja, razvijajo odgovoren odnos do svojega zdravja,
- 3) razvijajo odgovoren odnos do naravne in kulturne dediščine,
- 4) poudarjajo pozitivne vrednote športnikov, ki se udeležujejo športnih tekmovanj, presodijo pa tudi negativne pojave (poškodbe, nedovoljena sredstva, zmaga za vsako ceno, šport kot sodobno gladiatorstvo idr.),
- 5) razvijajo pripravljenost premagovanja stereotipov in predsodkov med ljudmi,
- 6) obsodijo zločine nad športniki zaradi verskih, političnih in drugih prepričanj ter razvijejo občutljivost glede kršenja človekovih pravic,
- 7) razvijajo sposobnost za razumevanje enakopravnosti med spoloma,
- 8) razvijajo sposobnost oblikovanja samostojnih pogledov na pomen dosežkov v športu,
- 9) razvijajo pozitiven odnos do različnosti pri pogledih na nekatera ključna vprašanja v razvoju športa in športnega gibanja nasploh,
- 10) razvijajo pozitiven odnos do raznolikosti, drugačnosti in večkulturnosti,
- 11) razvijajo poglede na svet, ki spoštujejo človekove pravice, enakost, demokracijo ter demokratično in odgovorno državljanstvo,
- 12) oblikujejo dovtetnost za različne poglede in interpretacije ter razumejo, zakaj so se pojavili,

- 13) razumsko dojemajo vpliv redne športno rekreativne dejavnosti in ustrezne prehrane na zdravje in dobro počutje.

2.4 Ključne kompetence

Pri pouku izbirnega predmeta zgodovina športa spodbujamo in razvijamo ključne kompetence za vseživljenjsko učenje s poudarkom na spodbujanju zdravega načina življenja s pomočjo zgledov iz zgodovine športa in športnikov v preteklosti in sedanjosti.

2.4.1 Sporazumevanje v maternem jeziku

- 1) Spodbujanje uvajanja pravilne uporabe zgodovinske in športne terminologije v slovenski jezik
- 2) Spodbujanje različnih oblik komunikacije, zlasti debate, okrogle mize, pro et contra, predstavitev ...
- 3) Razvijanje sposobnosti zagovarjanja lastnih argumentov in spreminjanja le-teh, ob spoznanju, da so le-ti napačni
- 4) Vključevanje različnih slikovnih, pisnih, filmskih in ustnih zgodovinskih virov:
  - ustni viri: poslušanje pripovedi športnikov o njihovih izkušnjah v športu in na športnih tekmovanjih (radijske in televizijske oddaje)
  - literarni viri, kot so monografije športnikov, biografije, dnevniki
  - publicistični viri, kot so časopisi, letaki, knjige
- 5) Vključevanje zgodovinske strokovne literature na temo športa
- 6) Vključevanje različnih debatnih tehnik, ki spodbuja kulturo kritičnega in konstruktivnega dialoga ob soočanju različnih mnenj in stališč

2.4.2 Sporazumevanje v tujih jezikih

Zmožnost uporabe znanja tujih jezikov pri pouku zgodovina športa:

- 1) z iskanjem in uporabo gradiva v tujih jezikih na temo zgodovine športa (npr. filmi na youtube),
- 2) z udeležbo, dijaki športniki pa s sodelovanjem na tekmovanjih, na katerih nastopajo domači športniki in športniki iz tujine.

2.4.3 Matematična kompetenca ter osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji

2.4.3.1 Matematično kompetenco lahko razvijamo tako, da:

- 1) spodbujamo umeščanje pomembnih športnih dogodkov v prostor in čas,
- 2) preučujemo stare načine merjenja razdalj v športnih disciplinah ali spoznavanja starih utežnih enot za orodja, ki so jih uporabljali športniki nekoč in jih uporabljajo danes,

- 3) uporabljamo statistične podatke in grafikone pri analizi (npr. analiza razvoja rezultatov v izbranih športnih panogah, kot so atletika, smučarski skoki idr.).

2.4.3.2 Osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji pri predmetu spodbujamo:

1. s sklepanjem s pomočjo dokazov iz najrazličnejših zgodovinskih in drugih virov,
2. s spodbujanjem preprostih metod zgodovinskega raziskovanja pri pripravi okroglih miz in debat ter pri seminarškem delu.

2.4.4 Digitalna pismenost

Digitalno pismenost spodbujamo:

- z uporabo informacijske in komunikacijske tehnologije pri iskanju primarnih zgodovinskih virov, podatkov in informacij,
- za iskanje več perspektivnih virov na svetovnem spletu,
- za obdelavo, posredovanje in predstavitev različnih ugotovitev in spoznanj,
- za komunikacijo s pomočjo elektronskih medijev, npr. spletne učilnice, facebooka, bloga, twitterja ipd.

2.4.5 Učenje učenja

Pri predmetu bomo razvijali učinkovite učne strategije z uporabo e-portfolia in s spodbujanjem vseživljenjskega učenja; razvijali bomo različne spretnosti in veščine z uporabo različnih bralnih učnih strategij pri delu z zgodovinskimi viri.

2.4.6 Socialne in državljanske kompetence

Pri pouku zgodovine športa lahko te kompetence razvijamo in spodbujamo na različne načine:

- 1) s spoznanjem in usvajanjem znanja o večkulturni svetovni družbi, ki jo povezujejo ideje športa,
- 2) z umeščanjem nacionalne kulturne identitete v svetovno,
- 3) s spodbujanjem medšportnega dialoga in spoznanja, da smo ljudje različnih sposobnosti in lastnosti, a zato nič manj upoštevani v družbi enakopravnih,
- 4) z razvijanjem odgovornega odnosa do zdravja, naravne in kulturne dediščine,
- 5) z razvijanjem pripravljenosti za premagovanje stereotipov med spoloma, narodi, rasami itn.,
- 6) z razumevanjem podrejanja lastnih ciljev ciljem ekipe, naroda, države,
- 7) s spoštovanjem tistih, ki sodelujejo na športnih tekmovanjih,
- 8) s poznavanjem preteklih in sodobnih dogodkov v slovenskem, evropskem in svetovnem športnem gibanju,

<ul style="list-style-type: none"> – naštejejo prve športne panoge pri starih Grkih (pesnikovanje, rokoborba, streljanje z lokom, met diska, met kopja, tekma z ostrim orožjem); – pojasnijo izvor posameznih športnih panog; – utemeljijo vzroke za uvajanje športnih panog; – opišejo program, prostor in čas poteka prvih olimpijskih iger; – sklepajo o ciljih nagrajevanja zmagovalcev. 	<p>3 Prve športne panoge</p> <p>4 Nagrada zmagovalcu (oljčni venec)</p>
--	---

2 ŽIVLJENJE ŠPORTNIKOV MED OLIMPIJSKIMI IGRAMI

<p>Dijaki/dijakinje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opišejo antično gimnazijo in palestro; – primerjajo in pojasnijo vlogo antične in današnje gimnazije; – analizirajo in primerjajo, kako je bilo poskrbljeno za sodelujoče na igrah nekoč in kako je danes; – preiščejo primer življenja športnika v olimpijski vasi (študijski primer); 	<p>1 Gimnazija nekoč in danes</p> <p>2 Skrb za športnike na igrah nekoč in danes</p>
---	--

<ul style="list-style-type: none"> – preiščejo primer terorističnega napada na olimpijskih igrah (npr. olimpijske igre v Münchnu leta 1972); – sklepajo o pomenu skrbi za varnost vseh udeležencev olimpijskih iger; – sklepajo o vzrokih za velike stroške organizacije olimpijskih iger. 	
---	--

3 DOBER ŠPORTNIK, DOBER UČENEC, DOBER DRŽAVLJAN

<p>Dijaki/dijakinje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – sklepajo o vzrokih za pojav ideje o dobrem učencu in dobrem športniku; – pojasnijo, zakaj je dober športnik tudi dober državljan; – preiščejo antične grške primere razmišljanja in povezovanja dobrega športnika z dobrim državljanom; – preiščejo današnje primere športnikov, ki jih lahko povežemo z idealom odgovornega državljana; – sklepajo o pomenu telesne vadbe za zdrav življenjski slog. 	<p>1 Učenec in športnik</p> <p>2 Športnik in državljan</p> <p>3 Zdrav življenjski slog</p>
--	---

4 ŽENSKA V ŠPORTU

<p>Dijaki/dijakinje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ovrednotijo mit o Atalanti – bojevnici in tekačici (»prvi športnici«); – primerjajo in pojasnijo različne vloge žensk v Atenah in Šparti; – opišejo tekmovanja žensk v čast boginji Heri v stari Grčiji; – pojasnijo stereotipne predstave o tem, da ženska spada v kuhinjo in ne v telovadnico;<ul style="list-style-type: none"> – preiščejo pot do enakopravnosti žensk v športnem udejstvovanju in opišejo konkreten primer; – preiščejo nove športne panoge, v katerih danes nastopajo ženske (skok ob palici, smučarski skoki, boks, tekvondo); – primerjajo »moške in ženske športne panoge« in argumentirajo z argumenti za in proti, ali trditev velja; – presodijo, kaj udejstvovanje v vrhunskem in rekreativnem športu pomeni za sodobno žensko;	<p>1 Atalanta, »očkova punčka«</p> <p>2 Ženske v Atenah in Šparti</p> <p>3 Hereje</p> <p>4 »Gospodinjska telovadba in ples«</p> <p>5 Sodobne ženske in šport</p>
--	---

7 OLIMPIJSKE IGRE IN SLOVENCİ

<p>Dijaki/dijakinje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pojasnijo značilnosti bloškega smučanja in ovrednotijo njegov pomen v okviru slovenske kulturne dediščine; – opišejo zametke športa na Slovenskem (vloga in pomen telovadnih društev Južni Sokol, Orel); – preiščejo prve udeležence iger iz slovenskih dežel ter opišejo njihovo življenje in delo (Rudolf Cvetko, Leon Štukelj); – opišejo in ovrednotijo športne rezultate prvih slovenskih olimpijcev; – sklepajo o deležu udeležencev in rezultatov slovenskih športnikov v Kraljevini Jugoslaviji; – ovrednotijo in pojasnijo vlogo in pomen Stanka Bloudka za slovenski olimpizem; – navedejo prejemnike medalj iz vrst Slovencev v individualnih športih; – navedejo najvidnejše slovenske športnike in njihove rezultate na olimpijskih igrah; – pojasnijo vzroke za nastanek predstave o Slovencih kot smučarskem narodu ter argumentirajo, zakaj je ta predstava stereotipna, – preiščejo dosežke Slovencev v kolektivnih športih; – sklepajo o pomenu in vlogi in	<p>1 Kdaj so se na olimpijskih igrah prvič pojavili Slovenci?</p> <p>2 Slovenski olimpizem v SFR Jugoslaviji</p> <p>3 Čas samostojne Slovenije</p>
--	---

<p>Olimpijskega komiteja Slovenije;</p> <ul style="list-style-type: none"> – pojasnijo vzroke, zakaj so slovenski športniki zapustili jugoslovansko reprezentanco leta 1991; – analizirajo razmere, v katerih je Mednarodni olimpijski komite priznal samostojno državo Slovenijo; – opišejo slovenske športne dosežke na olimpijskih igrah v času samostojne slovenske države; – preiščejo in predstavijo življenje in delo slovenskega udeleženca ali udeleženke na olimpijskih igrah po letu 1991; – opišejo dober in slab zgled obnašanja na športnih prireditvah, – napišejo kodeks obnašanja navijačev na športnih prireditvah; – sklepajo, v kolikšni meri so slovenski športniki prispevali k večji razpoznavnosti samostojne slovenske države. 	
--	--

8 »ZDRAV DUH V ZDRAVEM TELESU«

<p>Dijaki/dijakinje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pojasnijo, v kolikšni meri so lahko športniki vzorniki zdravega življenjskega sloga; – presodijo vsebino in pomen reka »zdrav duh v zdravem telesu« v stari Grčiji in danes; – se v okviru tabora ali pri projektne delu aktivno soočijo s skrbjo za zdrav življenjski slog (udeležijo se športnih aktivnosti, kot so kolesarjenje, pohodništvo, gornišstvo, ples, aerobika, plavanje, veslanje, judo, orientacija 	<p>1 »Zdrav duh v zdravem telesu«</p>
---	--

<p>v naravi, jahanje, rolanje, športno plezanje, lokostrelstvo, badminton, smučanje, tek na smučeh, deskanje, igre z žogo idr.) ali se udeležijo organiziranega množičnega teka;</p> <p>– spoznajo pomen uravnotežene prehrane in napišejo jedilnik z zdravimi in uravnoteženimi obroki;</p> <p>– spoznajo vaje in aktivnosti za sproščanje ter pravilno telesno držo (npr. pilates, joga idr.);</p> <p>– pripravijo program vadbe za izbrano rekreacijo in z vadbo skrbijo za zdrav življenjski slog.</p>	
--	--

Poleg operativnih ciljev, ki se nanašajo na razvijanje znanja in razumevanja zgodovinskih dogodkov, pojavov in procesov ter so zapisani za vsako temo posebej, pri vseh temah razvijamo še sklop splošnih ciljev, ki se nanašajo na razvijanje spretnosti in veščin ter na razvijanje odnosov, naravnosti, ravnanj in stališč, konkretiziranih glede na učne okoliščine.

4 STANDARDI IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA

S standardi znanja je opredeljena stopnja doseganja učnih ciljev. Določajo kakovost in zahtevnost znanja. Minimalni standardi znanja so označeni s poudarjenim tiskom.

Dijak/dijakinja:

- **pojasni mit Olimpije;**
  - **opiše vzroke za začetek starogrških olimpijskih tekmovanj;**
  - **pojasni ideje o miru med tekmovanji kot vrednoti športa;**
  - pojasni besedo agon na primeru gimnastičnega agona;
  - našteje prve športne panoge pri starih Grkih;
- (pesnikovanje, rokoborba, streljanje z lokom, met diska, met kopja, tekma z ostrim orožjem);
- pojasni izvor posameznih športnih panog;
  - utemelji vzroke za uvajanje športnih panog;

– **opiše program, prostor in čas poteka prvih olimpijskih iger;**

– sklepa o ciljih nagrajevanja zmagovalcev;

*

– opiše antično gimnazijo in palestro;

– primerja in pojasni vlogo antične in današnje gimnazije;

– analizira in primerja, kako je bilo na igrah poskrbljeno za sodelujoče nekoč in kako je danes;

– preišče primer življenja športnika v olimpijski vasi (študijski primer);

– preišče primer terorističnega napada na olimpijskih igrah (olimpijske igre v Münchnu leta 1972);

– **sklepa o pomenu skrbi za varnost vseh udeležencev olimpijskih iger;**

– sklepa o vzrokih za velike stroške organizacije olimpijskih iger;

*

– sklepa o vzrokih za pojav ideje o dobrem učencu in dobrem športniku;

– **pojasni, zakaj je dober športnik tudi dober državljan;**

– preišče antične grške primere razmišljanja in povezovanja dobrega športnika z dobrim državljanom;

– preišče današnje primere športnikov, ki jih lahko povežemo z idealom odgovornega državljana;

– **sklepa o pomenu telesne vadbe za zdrav življenjski slog;**

*

– ovrednoti mit o Atalanti – bojevnici in tekačici (»prvi športnici«);

– primerja in pojasni različne vloge žensk v Atenah in Špartij;

– opiše tekmovanja žensk v čast boginji Heri v stari Grčiji;

– **pojasni stereotipne predstave o tem, da ženska spada v kuhinjo in ne v telovadnico;**

– preišče pot do enakopravnosti žensk v športnem udejstvovanju in opiše konkreten primer;

– preišče nove športne panoge, v katerih danes nastopajo ženske (skok ob palici, smučarski skoki, boks, tekvondo);

– primerja »moške in ženske športne panoge« in argumentira z argumenti za in proti, ali trditev velja;

– presodi, kaj udejstvovanje v vrhunskem in rekreativnem športu pomeni za sodobno žensko;

– **navede prve ženske na Slovenskem, ki so se ukvarjale s športom (npr. gornica Pavla Jesih);**

– preišče in predstavi življenje in športne dosežke izbrane sodobne športnice v Sloveniji;

*

– **pojasni družbene razmere, v katerih se začnejo ponovno oživljati ideje olimpizma;**

– opiše politično-vzgojne ideale meščanske družbe s poudarkom na pravici do svobodnega združevanja;

– preišče vpliv utrjevanja meščanske družbe v vzgoji in izobraževanju ter razlike med evropskimi državami;

– **sklepa o vplivu meščanske družbe na obuditev olimpijskega gibanja;**

– preišče in pojasni prve ideje o oživljanju starogrške tradicije olimpizma v tujini in Sloveniji;

– opiše življenje, delo in vlogo Pierra de Coubertaina;

– **pojasni ideje častnega boja, napora, truda, rivalstva, poguma, poštenosti;**

– analizira, zakaj se pojavijo dileme o amaterizmu, profesionalizmu in fair-playu;

– opiše spremembe v olimpijskem gibanju v času Juana A. Samarancha;

– ovrednoti pomen ustanovitve Mednarodnega olimpijskega komiteja;

– primerja in pojasni ideje, ki jih je zagovarjal Mednarodni olimpijski komite ob ustanovitvi, in ideje, ki jih zagovarja danes;

– **opiše simboliko olimpijskih krogov, zastave, gesla, himne, prisege in olimpijskega ognja;**

– pojasni pomen otvoritvenih slovesnosti na olimpijskih igrah;

– **opiše vzroke štiriletnega cikla olimpijad in njegov pomen;**

– sklepa o vzrokih za krize olimpijskega gibanja;

– opiše glavne slabosti organizacije;

– preišče možne rešitve in napiše izvorni načrt za reorganizacijo iger;

*

– **opiše program modernih olimpijskih iger;**

– sklepa o nastajanju novih športnih disciplin, kot posledici znanja o stari Grčiji (atletika, gimnastika);

– **pojasni izvor posameznih športnih panog (npr. sabljanja, lokostrelstva, jahanja v srednjeveških borilnih veščinah, juda kot borilne veščine samurajev, iger z žogo pri predkolumbovskih kulturah Amerike ipd.);**

– predstavi potek prvih olimpijskih iger moderne dobe v Atenah;

– opiše, v čem so se igre v Londonu leta 1908 razlikovale od tistih v Parizu leta 1900;

– opiše značilnosti olimpijskih objektov;

– pojasni in ovrednoti pomen uvajanja prvega zimskega športa;

– argumentira trditev, da »obstajajo lažje in težje športne panoge in discipline«;

– analizira in primerja dogajanje in športne rezultate na olimpijskih igrah od Londona 1908 do Berlina 1936;

– analizira in primerja dogajanje in športne rezultate na olimpijskih igrah od Londona 1948 dalje;

– ovrednoti prizadevanja Grkov za stalno organizacijo olimpijskih iger;

– preišče in opiše novice o olimpijskih igrah v slovenskem časopisju (dLib);

– **pojasni vzroke za uvedbo zimskih olimpijskih iger;**

– navede zimske športne panoge in opiše njihov izvor;

– preišče življenje in delo izbranega vrhunškega športnika zimskih športov (študijski primer);

– **presodi pomen paraolimpijskih iger;**

*

– pojasni značilnosti bloškega smučanja in ovrednoti njegov pomen v okviru slovenske kulturne dediščine;

– **opiše zametke športa na Slovenskem (vloga in pomen telovadnih društev Južni Sokol, Orel);**

– preišče prve udeležence iger iz slovenskih dežel ter opiše njihovo življenje in delo (Rudolf Cvetko, Leon Štukelj);

– opiše in ovrednoti športne rezultate prvih slovenskih olimpijcev;

- sklepa o deležu udeležencev in rezultatov slovenskih športnikov v Kraljevini Jugoslaviji;
  - ovrednoti in pojasni vlogo in pomen Stanka Bloudka za slovenski olimpizem;
  - **navede prejemnike medalj iz vrst Slovencev v individualnih športih;**
  - **navede najvidnejše slovenske športnike in njihove rezultate na olimpijskih igrah;**
  - pojasni vzroke za nastanek predstave o Slovencih kot smučarskem narodu ter argumentira, zakaj je ta predstava stereotipna;
  - preišče dosežke Slovencev v kolektivnih športih;
  - sklepa o pomenu in vlogi in Olimpijskega komiteja Slovenije;
  - **pojasni vzroke, zakaj so slovenski športniki zapustili jugoslovansko reprezentanco leta 1991;**
  - analizira razmere, v katerih je Mednarodni olimpijski komite priznal samostojno državo Slovenijo;
  - **opiše slovenske športne dosežke na olimpijskih igrah v času samostojne slovenske države;**
  - preišče in predstavi življenje in delo slovenskega udeleženca ali udeleženke na olimpijskih igrah po letu 1991;
  - **opiše dober in slab zgled obnašanja na športnih prireditvah;**
  - napiše kodeks obnašanja navijačev na športnih prireditvah;
  - **sklepa, v kolikšni meri so slovenski športniki prispevali k večji razpoznavnosti samostojne slovenske države;**
- *
- **pojasni, v kolikšni meri so lahko športniki vzorniki zdravega življenjskega sloga;**
  - presodi vsebino in pomen reka »zdrav duh v zdravem telesu« v stari Grčiji in danes;
  - **se v okviru tabora ali pri projektne delu aktivno sooči s skrbjo za zdrav življenjski slog (udeleži se športnih aktivnosti, kot so kolesarjenje, pohodništvo, gornišтво, ples, aerobika, plavanje, veslanje, judo, orientacija v naravi, jahanje, rolanje, športno plezanje, lokostrelstvo, badminton, smučanje, tek na smučeh, deskanje, igre z žogo idr.);**
  - **spozna pomen uravnotežene prehrane in napiše jedilnik z zdravimi in uravnoteženimi obroki;**
  - **spozna vaje in aktivnosti za sprostitev (npr. pilates, joga idr.);**

– pripravi program vadbe za izbrano rekreacijo in z vadbo skrbi za zdrav življenjski slog;

*

– razvije sposobnosti časovnih in prostorskih predstav,

– razvije zmožnost zbiranja, analize, vrednotenja in sinteze zgodovinskih virov na temo razvoja športa,

– zgodovinske vire kritično presodi in oblikuje samostojne sklepe, interpretacije in z zgodovinskimi dejstvi in dokazi podprta mnenja,

– analizira in interpretira večperspektivne zgodovinske vire,

– razvije sposobnosti različnih oblik komunikacije (pisno, debata, argumentiranje, okrogle mize, z uporabo informacijske in komunikacijske tehnologije idr.).

5 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

5.1 Didaktične strategije

Učitelj samostojno izbira didaktične strategije glede na učne cilje, teme in vsebine izbirnega predmeta. Priporočamo samostojno delo dijakov v obliki projektne dela. Poudarek je na analizi, sintezi in interpretaciji zgodovinskih virov, večperspektivnih zgodovinskih virov in e-gradiv z verodostojnih spletnih strani, kot so npr. Slstory, dLib, spletne strani muzejev (Muzej športa) in arhivov, učenje v spletni učilnici. Priporočamo obravnavo izbranih študijskih primerov iz zgodovine športa. Dijaki s samostojnim učenjem v okviru različnih aktivnosti razvijejo vrednote, kot so odgovornost, strpnost, spoštljiv odnos do nasprotne strani, pomen zdravega in odgovornega načina življenja, odgovoren odnos do lastne osebnosti in slovenskega naroda ter zavedanje, da so državljani Republike Slovenije.

Izbirni predmet omogoča veliko možnosti medpredmetnega povezovanja z obveznimi predmeti, kot so zgodovina, športna vzgoja idr. Veliko povezav je mogočih zlasti z zemljepisom, s sociologijo, z jeziki, biologijo idr. Medpredmetne povezave so mogoče prek različnih povezovalnih elementov, kot so učni cilji, skupni koncepti, teme in vsebine, didaktične strategije, poglobljanje in nadgradnja procesnih znanj, in kroskurikularnih tem, kot so npr. informatika in knjižnično informacijsko znanje. Priporočamo, da večino tem oz. vsebin obravnavamo z medpredmetnim povezovanjem učiteljev zgodovine in športne vzgoje v obliki timskega poučevanja.

Priporočamo, da širšo temo »Zdrav duh v zdravem telesu« izvajamo z medpredmetno povezavo zgodovine in športne vzgoje. Širšo temo lahko izvajamo v obliki projektne dela ali tabora vzporedno z obravnavo drugih širših tem izbirnega predmeta ali kot zaključek izvajanja izbirnega predmeta. Širšo temo »Zdrav duh v zdravem telesu« je mogoče izvajati v obliki

projektnih dni, projektnih tednov ali drugih organizacijskih oblik v načrtu šole. Priporočamo, da 30 odstotkov razpoložljivih učnih ur (od 70 ur) za izbirni predmet namenimo izvajanju širše teme »Zdrav duh v zdravem telesu«. Dijaki izberejo vsaj dve športni aktivnosti ter se preizkusijo v obeh, sestavijo si jedilnik z zdravimi in uravnoteženimi obroki, ki naj postanejo sestavni del zdravega življenjskega sloga, in se preizkusijo vsaj v eni vaji ali aktivnosti za sproščanje. O športnih aktivnostih ter o aktivnostih in vajah za sproščanje pišejo dnevnik. Pri ocenjevanju znanja morajo dijaki za širšo temo »Zdrav duh v zdravem telesu« predložiti dnevnik o opravljenih aktivnostih, ki se sicer ne ocenjujejo.

Rezultate učenja dijaki predstavijo v različnih oblikah, kot so npr. okrogla miza, poročilo, časopisni članek, referat, seminarska naloga, izvorni načrti, intervjuji s športniki, različni debatni formati, e-predstavitve, objave na blogu, facebooku ipd. Znanje dijaka skupaj ocenita učitelj zgodovine in športne vzgoje.

5.2 Ključni koncepti

Poudarek pri pouku izbirnega predmeta je tudi na razvijanju ključnih konceptov, ki so:

- A) temeljni zgodovinski koncepti, kot so človekove pravice, demokracija;
- B) koncepti za globlje razumevanje, kot so vzroki in posledice, dejstva in mnenja, spremembe in kontinuiteta, podobnosti in razlike;
- C) koncepti, ki izhajajo iz narave zgodovinske vede, kot so kronologija, dokazi iz zgodovinskih virov, interpretacija, multiperspektivizem;
- Č) koncepti s področja športne vzgoje: športne aktivnosti, zdrav način življenja.

5.3 Preverjanje in ocenjevanje znanja

Znanje preverjamo in ocenjujemo v skladu z veljavnim Pravilnikom o preverjanju in ocenjevanju znanja. Pri pouku zgodovine v gimnazijah znanje preverjamo **ustno in pisno**, preverjamo in ocenjujemo pa lahko tudi različne **izdelke** dijakov in dijakinj, ki so rezultat projektov.

Pri pouku zgodovine v gimnaziji **enakovredno** preverjamo in ocenjujemo vsebinsko znanje ter obvladovanje spretnosti dela z zgodovinskimi viri v razmerju 50 : 50.

5.3.1 Področja preverjanja in ocenjevanja znanja

5.3.1.1 Znanje in razumevanje zgodovinskih dogodkov, pojavov, procesov, idej, problemov, odnosov, konceptov

Dijaki/dijakinje:

- izkažejo znanje in razumevanje zgodovinskih dogodkov, pojavov, procesov, idej, problemov in odnosov,
- uporabljajo ustrezne in pomembne podatke in dejstva,
- obvladajo uporabo zgodovinske terminologije in termine uporabljajo za prikaz razumevanja zgodovinskih dogodkov, pojavov, procesov, idej, problemov in odnosov,
- sklepajo o zgodovinskih vzrokih, povodih in posledicah, razlagajo in utemeljujejo njihov pomen za zgodovino ter jih razlikujejo,
- izkažejo razumevanje konceptov, jih znajo uporabiti v različnih zgodovinskih kontekstih, jih umestijo v ustrezen zgodovinski čas in kritično presojujejo njihov pomen in omejitve z vidika zgodovinskega časa,
- sklepajo o spreminjanju zgodovinskega prostora skozi čas ter presojujejo o vplivu naravnega in geografskega okolja na zgodovinski razvoj in vplivu zgodovinskega razvoja na okolje.

5.3.1.2 Analiza, sinteza, interpretacija, argumentacija in vrednotenje zgodovinskih virov

Dijaki/dijakinje:

- zbirajo, izbirajo, analizirajo in kritično presojujejo verodostojne in uporabne podatke iz različnih ali multiperspektivnih zgodovinskih virov,
- razlikujejo bistvene od nebistvenih podatkov,
- na temelju izbranih podatkov oblikujejo samostojne sklepe, mnenja, stališča in interpretacije zgodovinskih dogodkov, pojavov, procesov, problemov, odnosov,
- ugotovitve, mnenja, stališča in interpretacije predstavljajo različno (ustno, pisno, v obliki plakatov, referatov, esejev itn.).

5.3.1.3 Izdelovanje, pisanje in predstavljanje projektov in različnih izdelkov

Dijaki/dijakinje:

- projekt (izdelek) je logično strukturiran ter vključuje uvod, glavni del in zaključek,
- izbrani zgodovinski viri in literatura ustrezajo izbrani temi,
- uporabljeni zgodovinski viri in literatura so ustrezno citirani oz. navedeni v opombah ali v seznamu bibliografije,
- citati (v narekovajih) in povzete ideje so ustrezno označeni z opombami ali referencami,
- projekt (izdelek) je ustrezno predstavljen z uporabo informacijske in komunikacijske tehnologije, s plakati itn.

Na temelju opredeljenih področij in kriterijev preverjanja in ocenjevanja znanja si učitelji samostojno pripravijo opisne kriterije za preverjanje in ocenjevanje znanja.

Znanje lahko preverjamo in ocenjujemo tudi z **alternativnimi oblikami**, kot so npr. portfolio, e-portfolio v spletnem učnem okolju Mahara, različni debatni formati, različni izdelki, in z drugimi oblikami preverjanja in ocenjevanja znanja.

6 MATERIALNI POGOJI

6.1 Oprema

Priporočamo posebno učilnico za pouk zgodovine športa. Obvezna oprema za pouk predmeta je računalnik z dostopom do interneta in ustreznimi računalniškimi orodji in programi, z LCD-projektorjem in s projicirnim platnom. Del pouka izvedemo v obliki projektnega dela ali taborov zunaj učilnice oz. šole.

6.2 Učila

Pri pouku uporabljamo veljavne učbenike za pouk zgodovine, delovne zvezke, atlase, zgodovinske vire, delovne liste, knjige, priročnike, slikovne ali besedne prosojnice, stenske zemljevide, filme, spletne strani, videokasete, DVD-je, zgoščenke itn.

7 IZBOR LITERATURE

1. Bratož, Rajko (2011). Grška zgodovina. Kratak pregled s temeljnimi viri in literaturo. Ljubljana: FF.
2. DVD, Športne himne & prisege, Olimpijski komite Slovenije. Ljubljana: Slovenska olimpijska akademija in Zavod za šport, 2006.
3. DVD, Miroslav Cerar. Televizija Slovenija, Studio Livita. Ljubljana, 2010.
4. Gregorka, Boris (1991). Zlata doba slovenskega sokolstva. Ljubljana: Gimnastična zveza Slovenije.
5. Herodot: Zgodbe. Ljubljana: Slovenska matica, 2003
6. Izum smučarske tradicije: kulturna zgodovina smučanja na Slovenskem do leta 1941. Zbirka Zgodovinskega časopisa. Ljubljana: Zveza zgodovinskih društev Slovenije, 2009.
7. Kronika, 100 let olimpijskih iger 1896–1996. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga, 1996.
8. Levski, Daniel (2005). Olimpijske igre: med mitom in viri ... O koreninah tekme v antični Grčiji. Šport, LIII, št. 4, Priloga, str. 5–11.
9. Leksikon Antika. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1998.
10. Olimpijski komite Slovenije – Združenje športnih zvez 1991–2011. Športna zgodba, stkana iz dejavnosti tisočev. OKS–ZŠZ. Ljubljana, 2011.
11. Pavlin, Tomaž: Antične olimpijske igre. Šport, XLIV, 1996, št. 2–3, str. 38–42; XLIV, 1996, št. 4, str. 27–32.
12. Pavlin, Tomaž (2006). »Zanimanje za šport je prodrlo med Slovenci že v široke sloje«. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
13. Pavlin, Tomaž (2004). »Ženska ... ne potrebuje telovadbe, ostane naj v kuhinji in pri ... domačem ognjišču«. Ženske skozi zgodovino. Zbornik referatov 32. zborovanja slovenskih zgodovinarjev, Celje 30. 9.–2. 10. 2004, str. 125–133.
14. Pavlin, Tomaž (2002). Ustanavljanje Sokola Kraljevine Jugoslavije. Prispevki za novejšo zgodovino, XLII, št. 1, str. 55–73.
15. Pozabljena polovica. Portreti žensk 19. in 20. stoletja na Slovenskem. Ljubljana: Založba Thuma, SAZU, 2007.
16. Person, Anne (1994). Stari Grki. Murska Sobota: Pomurska založba.
17. Račič, Marko, Levovnik, Tomo, Levovnik, Marko (2012). Naši olimpijci, Slovene Olympians (ur. Levovnik, Marko). Ljubljana: Klub slovenskih olimpijcev, OKS.
18. Sovre, Anton (2002). Stari Grki. Ljubljana: Slovenska matica.
19. Slovenski olimpijci 1912–2000. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga, 2000.
20. Slovenska kronika XIX. stoletja 1800–1860 (prva knjiga), 1861–1883 (druga knjiga), 1884–1899 (tretja knjiga). Ljubljana: Nova revija, 2001–2003.
21. Slovenke v dobi moderne. Ljubljana: Muzej novejšje zgodovine Slovenije, 2012.
22. Štukelj, Leon (1989). Mojih sedem svetovnih tekmovanj. Novo mesto: Dolenjska založba.
23. Šugman, Rajko (1997). Zgodovina svetovnega in slovenskega športa. Ljubljana: Fakulteta za športa UL.
24. Šugman Rajko (2006). Drago Ulaga. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
25. Šugman Rajko (2008). Kuki Evgen Bergant. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.

26. The International Olympic Academy a History of an Olympic Institution, Thetis Xanthaki. Athens, 2011
27. Trianti, Ismene (2008). Olimpia and the olympic games. Athens: University of Athens.
28. Vazzaz, Jelica (1997). Dr. Viktor Murnik – ATA. Ljubljana: OKS–ZŠZ, SOA.
29. Zbornik Rudolf Cvetko (gl. in odg. ur. Pavlin, Tomaž). Ljubljana: OKS–SZS, FŠ, 2002.
30. Zbornik s posveta, Dr. Viktor Murnik (ur. Pavlin, Tomaž, Čuk, Ivan). Ljubljana: Studio Print, d. o. o., Muzej športa, 2009.

7.1 SPLETNI VIRI

1. <http://www.sports-reference.com/olympics/athletes/de/pierre-baron-de-coubertin-1.html>
2. http://www.siol.net/sportal/olimpizem/vancouver_2010/zanimivosti/2010/02/kdo_je_bil_pierre_de_coubertin.aspx
3. <http://www.kinsi.si/clanki.php?id=66>
4. http://sl.wikipedia.org/wiki/Teroristi%C4%8Dni_napad_v_M%C3%BCnchnu_1972
5. <http://www.youtube.com/watch?v=kZIXWp6vFdE&feature=related>, Powerful Inspirational true story...Don't give up!
6. <http://www.youtube.com/olympic>
7. <http://users.volja.net/iztok11dur/> (Muzej športa)

7.2 ZNANJE IZVAJALCEV

Učitelj izbirnega predmeta zgodovina športa mora imeti znanja, kot jih mora imeti učitelj zgodovine ali učitelj športne vzgoje v izobraževalnem programu gimnazije.